

**Senzibilizacijom
do integracije**

Senzibilizacijom do integracije

Osnovna ideja projekta "Senzibilizacijom do integracije" jest da se djecu bez teškoća u razvoju senzibilizira za potrebe njihovih vršnjaka i odraslih koji imaju manja ili veća oštećenja vida i/ili sluha koristeći kulturno djelo – film kao jedan od ključnih alata. Film se koristi upravo zbog njegove medijske privlačnosti, popularnosti te pristupačnosti širokim krugovima ljudi s različitim ukusima i interesima kao i zbog mogućnosti da se putem filma prenesu mnoge bitne poruke ili otvori diskusija o relevantnim temama na djeci i mladima zanimljiv i proaktivan način.

Unatoč postojanju raznih strategija, velika većina kulturnih sadržaja u Hrvatskoj i dalje je nedostupna djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom. Domaći audiovizualni sadržaj nije titlan u kinima te je tako nedostupan gluha, a strani filmovi nemaju audiodeskripcije niti u kinima niti na televiziji što ih čini nedostupnima slijepima. Preduvjet promjene takvog stanja je informiranje i edukacija o potrebama osoba s invaliditetom/djece s teškoćama u razvoju.

Pri početku rada na ovom projektu pretpostavilo se da upravo zbog nepoznavanja potreba i mogućnosti djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom postoje negativni stavovi i predrasude koji rezultiraju nedovoljnim poticanjem inkluzivnog ozračja u školama i društvu, a pretpostavka se i potvrdila analizom prikupljenih podataka. Naime, veliki broj ljudi i dalje smatra da slijepe osobe bolje čuju od čujućih osoba i da imaju bolji osjet dodira od osoba koja vide te su mišljenja da slijepe osobe ne mogu živjeti samostalno. Također, većina ih vjeruje

Iako je dio kina i kazališta u Zagrebu i ostatku Hrvatske dostupan osobama s tjelesnim invaliditetom, filmovi i predstave koji se u njima prikazuju i izvode gotovo su u potpunosti nedostupni osobama s oštećenjima vida i sluha jer za njih nisu prilagođeni.

da gluhi ne idu na koncerte, a nisu baš sigurni mogu li gluhe osobe pratiti npr. hrvatske filmove ili čuju li uopće zvukove.

U projektu senzibilizacije djece i mladih za potrebe njihovih vršnjaka i odraslih koji imaju manja ili veća oštećenja vida i/ili sluha sudjeluju nastavnici i učenici iz četiri škole iz Primorsko-goranske, Koпрivničko-križevačke i Osječko-baranjske

županije te Grada Zagreba, odnosno djeca iz OŠ Petra Zrinskog iz Zagreba, OŠ Pećine iz Rijeke, OŠ Sveti Petar Orehovec i OŠ Dobriše Cesarića iz Osijeka.

Stručnjaci iz Alternatora, nositelja projekta, na seminaru su educirali učitelje kako kreirati, producirati i provesti inkluzivne aktivnosti koje imaju umjetničko djelo kao temeljni alat. Projekt kroz aktivnosti djece u zajednici uključuje i senzibilizaciju roditelja na osjetljive skupine, kulturne raznolikosti i djecu s teškoćama u razvoju. Velika je želja svih uključenih u projekt suzbiti diskriminaciju i promicati inkluzivno društvo te zajedno s učiteljima i roditeljima kreirati uvjete za povećanje integracije djece s teškoćama u razvoju u zajednicu i poticanje empatije kod djece i mladih.

Projekt "Senzibilizacijom do integracije" je ostvaren u sklopu poziva "Osnaživanje doprinosa organizacija civilnog društva obrazovanju za održivi razvoj za unaprjeđenje ekonomske i socijalne kohezije" Švicarsko-hrvatskog programa suradnje. Provodi ga Udruga za promicanje stvaralaštva i jednakih mogućnosti Alternator, a partner projekta je OŠ Petra Zrinskog iz Zagreba.

Do 2019. godine, djeca i mladi s oštećenjima sluha nisu bili u mogućnosti pogledati npr. hrvatski dječji klasik – film "Vlak u snijegu". Osobe s oštećenjem vida to nisu u mogućnosti niti danas.

0 Alternatoru

Udruga za promicanje stvaralaštva i jednakih mogućnosti Alternator je neprofitna, nevladina i nestranačka organizacija osnovana 2011. godine. Cilj osnivanja Alternatora je promicanje, razvitak i unaprjeđenje umjetnosti, stvaralaštva i jednakih mogućnosti za sve sudionike u stvaralaštvu i proizvodnji umjetnosti i izvedbenih djelatnosti, te prava djece i inkluzije. Udruga poduzima konkretne korake kako bi utjecali na promjene u društvenom okruženju putem umjetničkih izvedbi, organizacije radionica i drugih javnih događanja namijenjenih svim građanima, posebno uključujući djecu s teškoćama u razvoju. Udruga je najpoznatija kroz projekt Festival prava djece, prvi i jedini u potpunosti inkluzivni festival u Hrvatskoj.

Radionice za učenike u okviru projekta “Senzibilizacijom do integracije”

To smo mi – različiti, a jednaki /
Gledajmo film zajedno

Putem raznovrsnih projektnih radionica prethodno educirani učitelji i učiteljice putem različitih aktivnosti – učeći, vježbajući i metodom “stavljanja u njihove cipele” – predstavljaju učenicima i učenicama s kojim se sve izazovima susreću djeca i odrasli koji ne čuju i ne vide, odnosno gluhe i nagluhe te slijepe i slabovidne osobe. Radionice imaju za cilj promovirati međusobnu toleranciju i poštovanje i uključivanje osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju u svakodnevno funkcioniranje i komuniciranje, te istaknuti važnost međusobne tolerancije na različitost u komunikaciji i pristupu filmu i filmskom sadržaju.

Film kao metodološko sredstvo projekta izabran je upravo zbog svoje izuzetne popularnosti mlađeg vizualnog medija, njegove pristupačnosti, svojevrsne zavidljivosti i gotovo pa nezaobilaznosti

– filmove gledamo u kinima, na TV-ima, tabletima i mobitelima, a ponajviše jer je dokazano uspješan medij za prenošenje različitih plemenitih ideja, kao i za otvaranje i proaktivno razgovaranje o temama bitnima djeci i mladima, a i ne samo njima.

“Čuo sam tišinu. Vidio sam mrak. Uživao sam.”

Radionice su namijenjene višim razredima osnovne škole, a posebnost im je simulacija senzornih oštećenja i korištenje bliskog filmskog medija. Kroz simulaciju senzornih oštećenja putem poveza za oči i slušalice za uši (tzv. antifona) pokušava se približiti doživljaj svijeta osoba sa senzornim oštećenjima. Međutim, osim simulacije oštećenja, na projektu se uči i o načinima prilagodbe sadržaja

“Jako dojmljivo! Radionica mi je otvorila jedan novi svijet u svijet gluhih o kojima nisam često razmišljala. Voljela bih dobiti još znanja i vještina.”

koristeći film kao ključni alat. Važno je istaknuti kako metodološki “ulazak u cipele” djece i odraslih koji ne čuju i ne vide te svih pojedinaca s teškoćama u razvoju, u konačnici svim sudionicima radionica želi pokazati kako se uz malo truda pre-

preke koje stoje na putu pristupačnosti svih audiovizualnih djela – filmova, ali i npr. kazališnih predstava, mogu vrlo lako otkloniti te postići inkluzivnost.

Upoznavanje polaznika radionica s prilagodavanjem audiovizualnog sadržaja putem audiodeskripcija za osobe s oštećenjem vida i putem standardiziranog titla za gluhe za osobe s oštećenjem sluha osvještava ih o načinima prilagodbe sadržaja i njihovoj nužnosti i važnosti. Naime, osviješteni učenici preduvjet su kreiranja uvjeta za povećanje integracije djece s teškoćama u razvoju. Ti uvjeti se senzibilizacijom stvaraju gotovo pa trenutačno, a sama edukacija djeluje i kao ulog u buduću inkluziju jer stvara osviješteno i educirano ozračje koje je nužno za svako buduću progresivno odlučivanje i djelovanje.

Slažete li se s ovim tvrdnjama?

Slijepe osobe čuju bolje od osoba koje vide.

- Slažem se
 Ne slažem se

Slijepe osobe mogu gledati filmove.

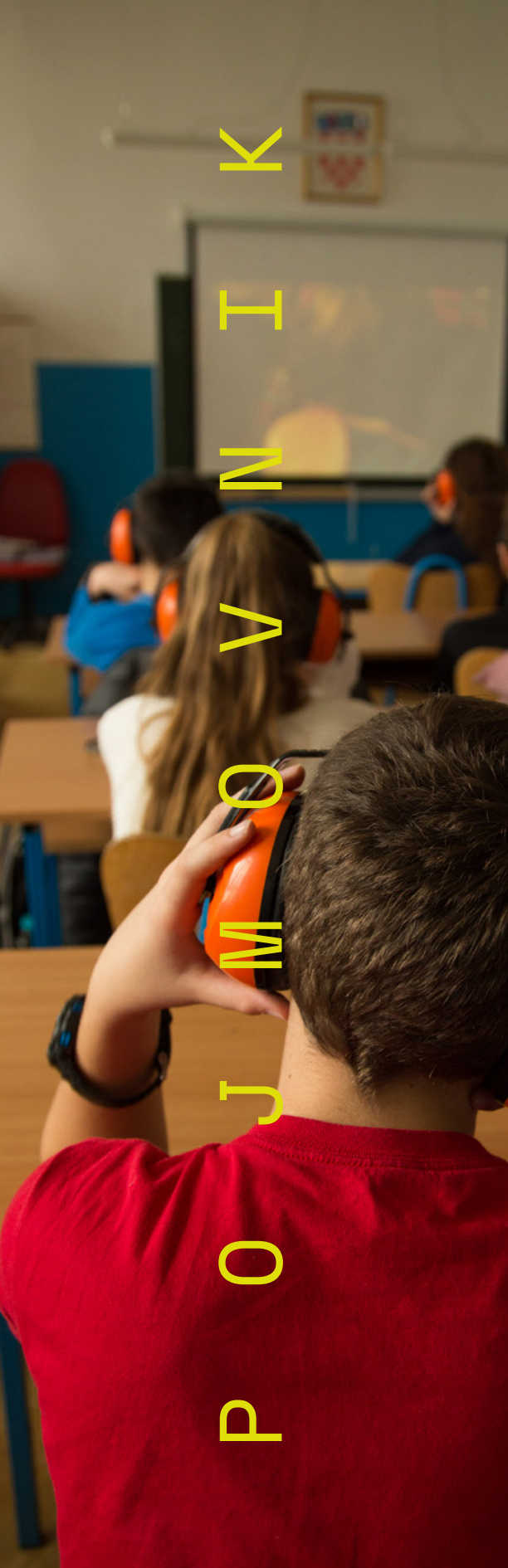
- Slažem se
 Ne slažem se

Gluhe osobe ne govore.

- Slažem se
 Ne slažem se

Gluhe osobe ne čuju niti jedan zvuk.

- Slažem se
 Ne slažem se

Oštećenje vida je senzoričko oštećenje koji uzrokuje slabovidnost ili sljepoću i značajno utječe na sve segmente života – kretanje, svakodnevne vještine, komunikaciju, pisanu komunikaciju i dr. Osobe s oštećenjem vida mogu biti slijepi ili slabovidne, a oštećenje vida može biti prisutno od rođenja ili biti rezultat bolesti/stanja nastalih tijekom života. Osobama s oštećenjima vida pomažu različiti stručnjaci koji svojim rehabilitacijskim i psihosocijalnim programima podupiru uključivanje osobe u obitelj i zajednicu.

Slijepa osoba ima značajni gubitak vida, ali najčešće nije u potpunom mraku već se s izrazito malim ostatkom vida koristi pri orijentaciji u prostoru, kretanju, za pristup informacijama i dr. Slijepa osoba može biti uključena u rehabilitacijske programe poput Brailleovog pisma, orijentacije i kretanje, novih tehnologija i pomagala te komunikacijskih vještina. Uz slijepi osobe vežu se različiti netočni mitovi: da bolje čuju, da žive u potpunom mraku te da svaku osobu mogu prepoznati po glasu, da ih pas vodič samostalno vodi i da su glazbeno nadareni od ostalih.

Slabovidna osoba ima gubitak vida koji značajno otežava svakodnevno funkcioniranje i pristup informacijama. Ostatak vida u funkcionalnom smislu koristi jednako kao i videća osoba bez oštećenja no manje učinkovito, odnosno više se zamera. Slabovidna osoba može biti uključena u rehabilitacijske programe koji omogućuju razvoj vještina u raznim životnim područjima poput čitanja, kretanja, novih tehnologija i ostalih. Uz slabovidne osobe vežu se neki netočni mitovi: da im se vid korištenjem može dodatno oštetiti ili „potrošiti“, te da vide samo malo slabije od osoba neoštećena vida.

Brailleovo pismo je šestotočkasto ili osmotočkasto pismo odnosno taktilni sustav koji omogućuje čitanje i pisanje slijepim osobama. Tzv. brajica je namijenjena slijepim i svim drugim osobama kojima ostatak vida nije dovoljno funkcionalan da pročitaju crni tisak ili vlastitom

rukom napisanu bilješku. Slijepi učenici uče Brailleovo pismo tijekom školovanja, no ono može i ne mora biti njihovo prvo pismo. Tijekom školovanja se potiče korištenje funkcionalnog vida i čitanje crnog tiska, jer se uporabom ostatka vida isti ne može dodatno oštetiti ili ugroziti. Nove tehnologije donijele su mnoge alternativne mogućnosti pristupa informacijama, te je ovladavanje i uvježbavanje pisanog komuniciranja vrlo često osobna odluka svake slijepi osobe.

Bijeli štap je pomagalo za kretanje koje koriste slijepi i slabovidne osobe kako bi prikupile informacije o neposrednoj okolini u kojoj se kreću i lakše se orijentirale u prostoru. Bijeli štap služi osobi kako bi zaštitila donji dio tijela od zapinjanja ili spoticanja na putu kojim se kreće, a može se koristiti i za upozoravanje okoline da se u neposrednoj blizini nalazi i kreće osoba s oštećenjem vida. Najveći broj osoba s oštećenjem vida koje aktivno koriste štap prošle su rehabilitacijski trening orijentacije.

Audiodeskripcija za slijepi je zvučni zapis namijenjen slijepim i slabovidnim osobama koji uključuje informacije o važnim vizualnim dijelovima filma bez kojih osoba oštećena vida ne bi mogla pratiti film. Zvučni zapis se snima unaprijed i pušta paralelno s video sadržajem. Ako se audiodeskripcija prati uz film u kinu ili predstavi u kazalištu, slijepi i slabovidne osobe koriste slušalice preko kojih prate naraciju.

Oštećenje sluha senzoričko je oštećenje zbog kojeg osoba može biti gluha ili nagluha. Oštećenje sluha može biti prisutno pri rođenju i može se pojaviti kasnije u životu. Provjerom sluha pri otpustu iz rodilišta, dijagnosticira se urođeno oštećenje sluha. Provjera je važna zbog primjene pravovremenih medicinskih postupaka i rehabilitacijskih programa.

Gluha osoba ima značajni gubitak sluha. Najčešće to nije potpuni gubitak sluha, no i s tim malim ostatkom otežana im je komunikacija s okolinom i pristup informacijama namijenjenim slušanju te ne

mogu niti uz pomoć slušnog aparata slušati govor. Gluhe osobe koriste različite načine prilagodbe te na posredan način prikupljaju informacije koje bi se uobičajeno prikupljale putem sluha. Upućenost na vibracije kod gluhih osoba je veća. Gluha osoba može koristiti slušni aparat koji najčešće služi snalaženju u prostoru i prikupljanju važnih informacija koje mogu upozoriti osobu na opasnost tijekom kretanja. Kod gluhih osoba potiče se komunikacija govorom tijekom ciljane rehabilitacije no ona može biti značajno otežana zbog siromašnog jezika koji se razvije.

Nagluha osoba ima gubitak sluha koji utječe na učinkovitost komunikacije s osobama u neposrednoj okolini. Nagluhe osobe se među sobom izrazito razlikuju jer komunikacija ovisi o iskoristivom ostatku sluha. U funkcionalnom smislu razlikujemo nagluhe osobe čiji je gubitak sluha lakši, umjeren, umjereno-teški i teški. Često koriste slušni aparat. Osobe koje imaju veći ostatak sluha najčešće će spontano usvojiti govor, a one koje imaju manji ostatak sluha, govor će razviti tijekom ciljane rehabilitacije. Govorna komunikacija kod teže nagluhih osoba može biti otežana zbog osiromašenosti jezika.

Znakovni jezik, hrvatski znakovni jezik Znakovni jezik je prirodni jezik gluhih osoba i temelji se na vidno-prostornom percipiranju pokreta sugovornika te sadrži sve gramatičke odrednice kao i svaki drugi govorni jezik. Hrvatski znakovni jezik je izvorni jezik zajednice gluhih i gluhoslijepih osoba u Hrvatskoj čija upotreba i prihvaćanje pridonosi prihvaćanju zajednice gluhih kao kulturalne i manjinske zajednice koja njeguje svoju kulturu, jezik, običaje i dr.

Standardizirani titl za gluhe i nagluhe osobe je tekst na ekranu namijenjen gluhim i nagluhim osobama koji sadržajno uključuje informacije potrebne za jednostavnije i cjelovitije i samostalno praćenje video sadržaja, filma ili emisije. Uz dijaloge, u titlu za gluhe opisuju se i zvukovi i glazba.

Više o projektu potražite na:
senzibilizacija.alternator.hr

Kontakt:

Udruga za promicanje stvaralaštva i jednakih mogućnosti Alternator
Medveščak 53, 10 000 Zagreb
E. alternator@alternator.hr

Autorice:

Andrea Fajdetić, Katarina Ivče Farnell

Program sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Stajališta izražena u dokumentu isključiva su odgovornost Udruge za promicanje stvaralaštva i jednakih mogućnosti Alternator i ne odražavaju nužno stajalište Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

